

Sådan!

Det kunne være blevet et af historiens hurtigste mål. Bare 40 sekunder inde i EM-kvalifikationskampen mellem Danmark og England lagde Allan Simonsen (1952-), årets spiller i Europa i 1977, en lang aflevering for fødderne af Michael Laudrup (1964-), det 19-årige stortalent, der akkurat havde skiftet Brøndby IF ud med Juventus og nu stod alene med den legendariske målmand Peter Shilton (1949-) på Wembley i sin blot sjette landskamp. Laudrup tog et træk, skød, men vinklen blev for spids, og bolden endte i sidenettet. Et kollektivt suk gik gennem de tusinder af danske tilskuere. Sikke en start.

Men Allan Simonsen havde bestemt ikke udspillet sin rolle. Efter 36 minutter bragte han Danmark foran 1-0, ikke med et spektakulært skud, men på et rutineret straffespark. Laudrup og Simonsens skud, solidt arbejde i bunden, anlæg til sprudlende spil. Det var det rød-hvide firserhold, der slog igennem den septembraften i 1983, hvor danskerne spillede hinanden så gode, at det engelske hold knap fik en chance, før Luther Blissett (1958-) trak af på klos hold i kampens sidste sitrende sekunder og målmand Ole Kjær akkurat fik tommelfingeren på og forhindrede en udligning. Historisk sejr til Danmark og en uinspireret engelsk præstation af et usammenspillet hold, der gav engelske iagttagere mere lyst til at hoppe ud fra klipperne ved Dover end at se noget lignende igen. *The Guardian* havde forudset den danske trussel og foreslået, at man genindførte danegælden, altså betalte det danske

Alvorlige miner til godt spil. Koncentrationen lyser ud af landsholdet inden kampstart på Wembley i 1983. Med Josef "Sepp" Piontek (1940-) som træner havde holdet fået en helt anden professionel attitude end tidligere danske landshold.
|| Finn Frandsen/
Ritzau Scanpix

landshold for at blive væk, ligesom englænderne havde gjort med vikingerne. Men ingen havde lyttet, og nu kunne 15.000 glade vikinger begive sig ud i Londons gader og fejre sejren på Wembley.

Livet, Danmark, fodbolden bugter sig i bakke, dal – op og ned, ned og op – og i september 1983 var det danske landshold definitivt på vej op. Men det havde målmand Kjær ikke forstået, da han sad i sejrusrusen i flyet fra London dagen efter. "Jeg tror først, at det går op for mig, når jeg får en dansk avis i hånden", som han udtalte til TV-avisen. I Kastrup fik Kjær så mulighed for at skimme overskrifterne. *Ekstra Bladet* råbte "SÅDAN" med versaler, og *Berlingske Tidende* og *Politiken* skrev hoverende om et "knækket" og "ydmyget" England. "Tak, gutter", lød det jovialt og besindigt fra *B.T.* Selv redaktionen på DR P1's radioavis gav allernådigst plads til sporten i 7-radioavisen og slog fast, at "det bliver en af de kampe, som danske fodboldentusiaster vil huske i mange år".

Og i 1983 var der mange fodboldentusiaster i Danmark. Ikke færre end 3,5 millioner danskere fulgte landsholdet tæt på TV, da det slog England 1-0 den 21. september 1983. 40 år senere husker mange endnu kampen, og selv om endnu flere har glemt den, må alle leve med konsekvensen: at herrelands-holdet i fodbold blev en størrelse, der var svær at komme uden om.

Hvorfor?

Et bud kom fra Jørn Mader (1947-), journalist hos DR, som afsluttede sin sammenfatning af ”miraklet” dagen derpå med at påpege, at når ”der er grund til at bruge ord som mirakel, så er det ikke alene, fordi England var favorit, men fordi kun otte nationer uden for Storbritannien har vundet på Wembley, og det er 11 år siden, at det er sket i en kvalifikations-turnering. Dengang var det Vesttyskland, og nu har Danmark præsteret det samme”.

Maders mirakel pegede altså bagud. Danmark havde slået opfinderne af fodbolden på deres hjemmebane, en nation, der havde været en stor inspiration for den tidlige danske fodbold. Og landsholdet havde præsteret lige så godt som Tyskland, der i mellemkrigstiden havde taget Danmark i skole og udstillet landets mangler ved ”katastrofen i Breslau”, et legendarisk nederlag på 8-0 i 1937.

Men det var også ”skønt at kunne tilføje, at Danmark vandt, fordi vi var bedst. Der blev spillet klogt, dygtigt og disciplineret”. Mader virkede nærmest lettet. Det var, som om Danmark havde smidt et åg ved at vinde på Wembley ”fordi vi var bedst” – som om nogen nogensinde havde vundet, fordi de var dårligst. Det var vist alligevel aldrig sket, men nogle havde nok vundet ved at være de mindst dårlige, som da Danmark kvalificerede sig til EM i 1964 ved svineheldigt at trække Malta, Luxemburg og Albanien i kvalifikationen. En direkte medvirkende årsag

til, at UEFA ændrede kvalifikationssystemet, så man undgik, at hold som de danske amatører tilsølede turneringens rygte. Ikke fordi Danmark ellers fik nogen stor slutrunde. Da det blev alvor, gjorde Sovjetunionen kort proces. Nu, i 1983, efter sejren på Wembley stod Danmark med gode chancer for at komme med til sit andet EM – og denne gang kunne ingen sige, at de var sprunget over, hvor gærdet var lavest.

At være bedst var bestemt ikke hverdagskost for det danske landshold. Selv om det var blevet til medaljer ved OL i 1948 og 1960, var OL jo bogstaveligt talt en turnering udelukkende for amatører i en ellers professionel verden – en verden, som Dansk Boldspil-Union (DBU) desuden nægtede at være en del af. DBU bekendte sig hårdnakket til egne idealer, i hvert fald indtil presset alligevel blev for stort og resultaterne for ringe i løbet af 1970'erne. Man har jo et standpunkt, til man tager et nyt. I 1983 kunne Mader og resten af Fodbold Danmark endelig returnere den bold fra de professionelle, som DBU indtil da havde punkteret.

Det var ikke bare Mader og et par andre bold-idioter, som blev revet med af stemningen. Landet gik bagover af begejstring. Selv om landsholdet længe havde været en fuser, var fodbolden jo ikke i krise. Flere gange gennem historien har fodbolden udviklet sig mere på trods af end på grund af DBU. Men når DBU, holdet og folket går op i en højere enhed – og det gjorde de i 1983 – når fodbolden utrolig langt ud og utrolig langt ind i den enkelte. En helt ny fankultur opstod, og de mest fanatiske lagde kosten om til havregrød, så der blev råd i husholdningskassen til at følge heltene på rejsen mod hæder og ære, mens de derhjemme rykkede sammen i sofaen og fulgte med på TV – nu i farver. Verden blev så rød og

hvid, at selv monarken måtte sende holdet en venlig tanke i sine nytårstaler.

Opfindelsen af landsholdet

De bedste opfindelser er dem, som vi tror altid har været der. Vi kan ikke forestille os en verden uden, og det svimler for os alene ved tanken om, at nogen faktisk engang har fået idéen til den dybe tallerken, det skiveskårne brød eller ... herrelandsholdet i fodbold!

Herrelandsholdet blev genopfundet på Wembley den efterårsdag i 1983. Opfinderen var ikke én person, men mange. Så mange, at det måske er mere præcist at tale om, at Danmark – snarere end et par skarpe profiler – opfandt landsholdet. Og det til trods for, at holdet faktisk havde en perlerække af profiler, bl.a. den nye tyske træner Sepp Piontek, den solide midtbanespiller og anfører Morten Olsen (1949-) og den pågående men til tider også noget egenrådige Preben Elkjær (1957-). De fik støtte fra en mere anonym andenkæde, der sørgede for, at Piontek kunne blive landsholdets første virkelig professionelle træner, og at folk som Olsen og Elkjær overhovedet fik tilladelse til at komme hjem fra udlandet for at spille på landsholdet. Den manøvre – som vi i dag betragter som en selvfølge – kunne kun lade sig gøre, fordi bl.a. den tidligere stjernespiller fra Italiens Serie A Harald Nielsen (1941-2015) havde presset DBU til at lægge en ny strategi, der var baseret på kommercielle og på flere måder mere professionelle forhold i dansk fodbold.

Firserholdets resultater byggede på et regulært opgør med de amatørregler, der havde defineret dansk fodbold siden DBU's grundlæggelse i 1889. Frem til 1978 havde amatørkravet skabt kummerlige forhold for professionel fodbold i Danmark, ja ligefrem forbudt det, og medført en regulær

folkevandring af landets bedste spillere til italienske topklubber som Bologna og Atalanta og senere hollandske klubber som Ajax Amsterdam og PSV Eindhoven eller middelmådige skotske klubber som Morton FC.

Men vi må ikke glemme, at spillerne på landsholdet ikke blev født med fodboldstøvlerne på. De havde også været nybegyndere engang og gjort deres første forsøg med bolden i en af de utallige lokale klubber, der siden 1880'erne havde bredt sig fra Gedser til Skagen og Bornholm til Blåvandsbuk. Da Firserholdet brød igennem, var det, som om en champagneprop sprang af flasken med et sprudlende dansk fodboldindhold, der havde gæret i henvend 100 år. Amatørreglernes storhed og fald er altså ikke den eneste tråd i fodboldens historie. Den enorme interesse, som Wembley gav bolden op for, viste ikke mindst, at mange danskere virkelig ville landsholdet. Da amatørreglerne endelig fik det røde kort, professionaliseringen blev accepteret og landsholdet "vendte hjem", betød fodboldkulturen, at en stor befolkningsgruppe var klar til at modtage "de fortabte sønner" med åbne arme.

Denne kultur viste sig på mange forskellige måder og steder. Fodbolden var legen på gaden, tirsdagstræning og kamp om søndagen, beskidte knæ, råbet på banen og ræbet i tredje halvleg. Den var spillerne, men også tilskuerne, både forældrene, den inkarnerede fan, den opportunistiske politiker og hedningene, dem, som (endnu) ikke havde set lyset i fodboldens fortræffelighed og måtte bearbejdes desto grundigere af boldens apostle, så det oftest var nemmest bare at give efter og foregive en vis interesse – eller måske prøve at dreje samtalen over på vejret, det måske eneste emne, som samler flere danskere end fodbold. Det var formentlig også grunden til, at en modstander af tipsspillet i

1940'erne foreslog, at de spilleglade tosser jo kunne spille på vejret, så sporten ikke blev smudset til med deres beskidte spil.

Siden bolden blev givet op til Danmarks første fodboldkamp på Rosenborg Eksercerplads i 1883, er diskussionen om, hvad fodbolden skal være, bare blevet ved. Ingen har nogensinde fundet fodboldens endelige form. Først kom nye idéer sejlene fra England, senere tog professionelle danskere i Italien nye visioner med fra Serie A, i 1970'erne gav en bister tysk træner DBU en kold afvaskning, og i sommeren 2021 sad folk klinet til skærmen med tilbageholdt åndedræt, ville se og så alligevel ikke, i uvished om Christian Eriksens (1992-) skæbne. En fodboldkamp varer 90 minutter, men snakken stopper aldrig.

Historien om fodbolden er som historien om Danmarks demokrati, der kunne fejre sin 34-års fødselsdag, samme år som fodbolden kom til Danmark. I dag ville få acceptere dansk demokrati anno 1849 eller 1883-udgaven for den sags skyld med dets provisoriske finanslove, attentater på statsministre og en regering, der sad på kongens nåde uden mandat fra Folketinget. Men demokratiet startede nu engang i 1849, og derfor står akkurat det år som noget ganske særligt i dansk historie. Hvornår det ”rigtige” demokrati så faktisk opstod, kan diskuteres. Var det med systemskiftet, påskekrisen, kvindernes stemmeret, 18-års valgret – eller sker det først den dag, hvor 16-årige må gå til stemmeurnen? Ingen ved, hvornår dommeren fløjter kampen af, så der er kun et at gøre: at blive ved med at kæmpe. Kampen om landsholdet bliver heller aldrig fløjtet af. Der var mange landshold før Firserholdet, og flere vil følge, men holdet fra Wembley står stadig som et af de største. Firserholdet var ikke bare et landshold, det var Landsholdet.

I middelalderen hed fodbold også fodbold, men reglerne forbød ikke, at spilleren tog hænderne og resten af kroppen til hjælp, når bolden skulle skubbes, skydes, mases i modstanderens mål, der kunne ligge flere kilometer fra ens eget. Fodbolden var ikke blevet en publikumssport. Det handlede om at være med og opleve fællesskabet i fx landsbyen, når man markerede en højtid med en dyst mod nabobyen.
|| Illustrated London News Ltd/Mary Evans Picture Library